

Avdelningen för verksamhetsstöd och -styrning
Monica Jacobson
monica.jacobson@ivo.se

Socialstyrelsen

Yttrande gällande Socialstyrelsens föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20) om hem för vård eller boende; ert diarienummer 27207/2015

Allmänna synpunkter

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) delar Socialstyrelsens bild av läget vad gäller brist på boenden och akut behov av ökad tillgång till säkra och trygga boenden för barn och unga. Det är vällovt att Socialstyrelsen strävar efter att göra de förändringar som ligger inom myndighetens mandat för att förenkla processen.

Vad IVO anser behövs är möjligheten att medge undantag rörande föreståndarens kompetens och bemanning för tid när barn och unga inte vistas i boendet. Detta undantag ska endast gälla för boenden som tar emot barn utan behandlingsbehov. Däremot bör åldersgränsen på 16 år tas bort; även barn i yngre åldrar ska kunna vara aktuella för denna typ av boende när det är lämpligt utifrån barnens individuella förutsättningar.

Förändrat krav på föreståndarens kompetens

IVO tillstyrker förslaget att socialnämnden och IVO ska få göra undantag från bestämmelserna i 2 kap. 1 § om krav på högskoleutbildning för föreståndare. En sådan förändring kan övervägas att göras permanent och för samtliga HVB och inte bara gälla nu föreslagen målgrupp.

Förändrat krav på bemanning

IVO anser att bestämmelsen i fråga om undantag rörande bemanning bör formuleras om så att det redan av författningstexten framgår att undantag endast får avse tid då inga barn eller unga vistas i lokalerna. Detta behöver gälla både socialnämnderna och IVO.

Att lämna en verksamhet utan bemanning medan barn och unga vistas i lokalerna kan innebära risker. Dels kan barnen och de unga själva ha ett riskfyllt beteende, t.ex. använda alkohol eller droger, dels kan andra ungdomar som har ett sådant beteende dras till ett boende där barn och unga vistas utan vuxnas tillsyn. Att ha personal på plats i lokalen är också viktigt utifrån att barn som t.ex. är nyanlända och därmed okända för socialtjänsten, kan ha ett stort behov av stöd från personal. Det är då viktigt att personalen kan hålla uppsikt och ge en omedelbar insats till det enskilda barnet. I ett boende kan det också uppstå konflikter mellan barnen och de unga som måste kunna avstyras. Vid ett snabbt händelseförlopp finns risk att personal, som exempelvis måste tillkallas via telefon, inte hinner fram i tid. En annan säkerhetsaspekt är att HVB för ensamkommande barn och unga, så som skett under senare tid, kan bli utsatta för angrepp exempelvis i form av anlagda bränder. Då måste det finnas personal på plats som kan hjälpa till att utrymma lokalen.

Inte minst nattetid är det nödvändigt att personal finns tillgänglig i verksamhetens lokaler. Det kan finnas risk för övergrepp mellan ungdomarna, som dessutom ökar om boenden är överbelagda. Nätter är också en tid då behov av stöd kan vara som störst. IVO har redan med befintligt regelverk sett att bemanningen i HVB har minskat nattetid.

Socialstyrelsens konsekvensutredning

I andra stycket på sidan två anges ”De ensamkommande barn som inte har behov av vård eller behandlingsinsatser, behöver främst stöd i vardagen för att klara skolgång och anpassning till ett liv i Sverige”. I SOSFS 2003:20 definieras begreppet ”vård” som omvårdnad, stöd och fostran. IVO förutsätter att sådana HVB som omfattas av de föreslagna undantagsreglerna även framöver avses erbjuda omvårdnad, stöd och fostran, och vill betona vikten av att begreppen används konsekvent för att undvika missförstånd.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Gunilla Hult Backlund. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Patric Winther och Birgitta Hagström samt tillförordnande chefsjuristen Linda Almqvist deltagit. Juristen Monica Jacobson har varit föredragande.

Gunilla Hult Backlund

Monica Jacobson